

Tjibbe Joustra, Nationaal Coördinator Terrorismedbestrijding: 'Terrorisme en radicalisering speelt in alle gemeenten'

Terrorismedreiging en -bestrijding zijn twee woorden die de laatste jaren niet meer weg te denken zijn uit kranten of journaals. Ook op internationaal en nationaal niveau spelen deze kwesties een belangrijke rol. Maar hoe zit het eigenlijk op lokaal niveau? Zijn gemeenten hier ook mee bezig of zouden ze dat moeten zijn? Een gesprek met mr. Tjibbe Joustra, Nationaal Coördinator Terrorismedbestrijding, over de taken van de lokale overheid, het delen van informatie en de urgentie van terrorismedbestrijding.

In de handreiking 'Terrorismedbestrijding op lokaal niveau' van het NCTb staat: "Terrorismedbestrijding is niet alleen een zaak van nationale overheden of grote gemeenten, maar kan voor iedere gemeente relevant zijn". Hoezo?

Kleinere gemeenten denken vaak dat terrorisme voor hen ver weg is, dat zoiets alleen in grote steden speelt. Maar niets is minder waar! Terrorisme en radicalisering speelt in alle gemeenten. Het is zelfs zo dat radicalisering buiten de Randstad een grotere vlucht heeft genomen dan binnen de Randstad. Door middel van internet kan één persoon bijvoorbeeld al heel veel bereiken, zelfs in geïsoleerde omstandigheden. Het is dus zaak dat lokale overheden hier zeer bedacht op zijn.

Zijn gemeenten zich hier voldoende van bewust?

Er is soms wat overtuigingskracht nodig om gemeenten zover te krijgen dat zij hier ook aandacht aan besteden. Voor het NCTb is wat dat betreft nog een hele weg te gaan. Daarom zijn we nu op alle mogelijke manieren bezig gemeenten te bereiken. We hebben een handreiking voor de lokale overheid uitgegeven, organiseren congressen en informeren politiekorpsen.

Waarom is het voor het NCTb zo belangrijk dat gemeenten hier aandacht aan besteden?

Een belangrijke taak van het NCTb is het analyseren van inlichtingen en informatie van de diensten om zo terroristische aanslagen te voorkomen. Natuurlijk werken wij daarvoor met de AIVD (Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, red.) samen en krijgen wij van hen veel inlichtingen. Daarnaast is het ook essentieel goed op de hoogte te zijn van allerlei lokale (politie-)informatie. Een wijkagent is hierin bijvoorbeeld heel belangrijk. Zulke personen weten veel over een bepaalde buurt en zien heel veel. En een gesprek met leiders van een moskee is

net zo belangrijk om te weten wat ergens speelt als initiatieven op nationaal niveau. Maar die lokale informatie moet dan wel doorstromen en dát zal nog aandacht vergen.

Overheden, politie en veiligheidsdiensten moeten dus niet alleen met elkaar samenwerken in het kader van terrorismebestrijding, maar ook informatie delen?

Samenwerking is heel belangrijk. Maar terrorismebestrijding bestaat eigenlijk uit twee onderdelen, die even cruciaal zijn. De ene is samenwerken en de andere is het delen van informatie. Wanneer inlichtingen uit verschillende systemen samenkomen, kan daar eventueel een terroristisch risico uit afgeleid worden. Het gaat dan om informatie op één plek die ingebracht moet worden door diverse bij de CT-infobox betrokken partijen, zoals de AIVD en de IND over een risicovol persoon. Zo'n persoon wordt ingebracht in een zogenoemde CT-infobox. Uit die hele grote hoeveelheden informatie kan dan een bepaald beeld en een advies hoe hiermee om te gaan ontstaan. Hiervoor moet wel een integratie van allerlei informatiestromen plaatsvinden en met technologische verbeteringen wordt dat makkelijker. Dit gebeurt er landelijk, maar binnen sommige gemeenten wordt er ook gewerkt aan regionale informatieknooppunten, die informatie over radicalisering binnen een gemeente samenbrengen. Die kunnen zich ontwikkelen tot een belangrijk instrument in de strijd tegen radicalisering en uiteindelijk dus tegen het terrorisme.

Is zo'n knooppunt wel haalbaar voor elke gemeente?

Die regionale informatieknooppunten bestaan vaak in (middel)grote gemeenten. Voor zo'n knooppunt moet je namelijk bepaalde ICT-systemen hebben én is veel menskracht nodig. Alle informatie moet immers ook beoordeeld worden. Aan de andere kant is het ook zo dat in een kleine(re) gemeente de sociale cohesie vaak veel groter is, waardoor afwijkende zaken eerder opvallen. Het is lastig om één lijn te trekken, want niet elke gemeente is hetzelfde. Sommige kleine gemeenten zijn hier juist wel heel kritisch mee bezig. De cultuur van een gemeente is dus ook een belangrijk punt: het willen en de overtuiging dat het gedaan moet worden.

Maar moet er op dit moment echt noodzakelijk iets aan terrorismebestrijding op lokaal niveau gedaan worden? Het is nu toch rustig?

Het lijkt rustig. In de ons omringende landen is tamelijk veel beroering en dat zijn de trends voor heel West-Europa. We kunnen dus niet rustig aan doen. Ons kan ook iets overkomen, zoals bijvoorbeeld onlangs in Duitsland dat er twee bommen in een trein zijn geplaatst. Door puur geluk zijn die niet ontploft. De dreigingsanalyse, die het NCTb vier keer per jaar maakt, toont dat de terrorismedreiging op dit moment substantieel is. Dat wil zeggen dat het voorstelbaar is dat er een aanslag in Nederland wordt gepleegd.

Zijn gemeenten voldoende doordrongen van die urgentie?

Veel mensen denken dat terrorismedreiging iets is van

vandaag en morgen is het weer over. Maar dat is juist niet het geval! Overheden en diensten mogen niet inzakken. Maar vaak wordt de urgentie pas weer duidelijk bij een incident, terwijl het niet zover zou mogen komen. Het is dus zaak voor ons mensen bewust te maken van bepaalde dingen. Dat zij kunnen bijdragen aan terrorismebestrijding. Daarom ook zijn we begin dit jaar de publiekscampagne 'Nederland tegen terrorisme' gestart. Maar dit alles is natuurlijk geen garantie dat hier geen aanslagen zullen plaatsvinden. Dat kan geen overheid garanderen. De aanslag in Duitsland werd bijvoorbeeld gepleegd door een groep die uit het niets kwam. Zoiets kan gewoon niet altijd voorkomen worden. Zaak is wel het risico zo klein mogelijk te maken. Daar kunnen gemeenten een substantiële bijdrage aan leveren.

Vindt er echter toch een aanslag plaats, dan hebben gemeenten een andere belangrijke taak: hulpverlening. Hoe helpt het NCTb hen zich daarop voor te bereiden?

Als er iets gebeurt, is een goede georganiseerde hulpverlening nodig. Bij een terroristische aanval is ook het punt van de hulpverlening een ingewikkeld en moeilijk thema. Er zijn dan namelijk twee zaken waar terdege rekening mee moet worden gehouden. Ten eerste is een aanslag een vorm van menselijk handelen, waar andere mensen willens en wetens het slachtoffer van worden en geen ongeluk bijvoorbeeld. Tijdens het verlenen van hulp moet men bedacht zijn op eventueel bewijsmateriaal en het vernietigen daarvan. Het strafrechtelijk onderzoek speelt dus een belangrijke rol mee. Ten tweede moet bij een terroristische aanval rekening worden gehouden met meerdere aanslagen. Tot nu toe ging het altijd om parallelle acties, zowel in New York, als in Madrid en Londen. Dat is een lastig probleem, want je weet nooit of er nog iets gaat gebeuren. Het NCTb is nu vooral bezig met oefeningen, want die zijn heel belangrijk. Mensen moeten elkaar kennen en weten wat ze moeten doen. Bij iedere oefening gaat wel iets mis en daar kan weer van geleerd worden voor de toekomst.

De toekomst. Er komt een nieuw kabinet aan. Wat zou u graag willen zien van de nieuwe regering?

De huidige regering heeft het instrumentarium van de NCTb verbeterd. Er is veel wetgeving aangenomen waardoor wij ons werk beter kunnen uitvoeren en er is flink geïnvesteerd in diensten, zowel mensen als materiaal. Nu is het essentieel dat de randvoorwaarden geschapen worden om informatie goed te laten doorstromen. Alle diensten moeten een gevoel voor de urgentie daarvan hebben. Als het nieuwe kabinet hiervoor kan zorgen, ben ik tevreden.

Lokale aanpak van radicalisering

'Lokale overheden hebben een belangrijke taak bij het bestrijden van terrorisme. Zij moeten voorbereid zijn op de mogelijkheid dat een terroristisch incident in hun gemeente of regio plaatsvindt. Ook moeten zij weten hoe te handelen wanneer een persoon, object, sector of evenement in hun gebied wordt bedreigd. Verder kan een terroristisch incident elders in Nederland of de

wereld ook maatschappelijke onrust in een niet-getroffen gemeente teweegbrengen, waar lokale bestuurlijke actie op nodig is. Maar het lokale niveau kan daarnaast een bijdrage leveren aan de bestrijding van terrorisme, door het actief signaleren en ingrijpen bij radicaliseringsprocessen van personen of groepen in de gemeente.'

Dit citaat is afkomstig uit de handreiking 'Terrorismebestrijding op lokaal niveau'. Deze biedt gemeenten concrete aanknopingspunten om het beleid van terrorismebestrijding vorm te geven op lokaal niveau. In de handreiking komen thema's aan de orde als het in kaart brengen van radicaliseringsproblematiek, het signaleren van voorbereidingshandelingen en hoe om te gaan met maatschappelijke onrust.

Voor meer informatie: www.nctb.nl/doelgroepen/lokale_overheid

Het Informatieschakelpunt

'Het Informatieschakelpunt is binnen de gemeente speciaal opgericht om vroegtijdige signalen van radicalisering op te pakken. De doelstelling van het Informatieschakelpunt is: het bijeenbrengen van signalen vanuit gemeentelijke diensten, deelgemeenten en aan de overheid gelieerde instellingen die duiden op radicalisering, extremisme en terrorisme. Deze signalen worden doorgegeven aan politie en justitie en vormen de basis voor het ontwikkelen van regelmatige updates van indicatoren en lokale trends. Het Informatieschakelpunt werkt binnen een drietal kaders. Zo hanteert ze ten eerste een kritische en objectieve instelling. Werkt ze ten tweede binnen bestaande wet- en regelgeving. En als laatste werkt ze voor haar rapportages met openbare informatie.

De ontwikkelde werkwijze heeft z'n vruchten afgeworpen. We hebben in de afgelopen periode 17 concrete signalen ontvangen. Dit is het moment dat we interveniëren, waarop we inspringen vanuit de gemeentelijke diensten of met behulp van leerkrachten om dreigende ontsporing en dreigende radicalisering tegen te gaan. De conclusie is dat het Informatieschakelpunt waardevolle informatie boven tafel heeft gekregen die we anders wellicht niet hadden gehad.'

Uit de speech van mr. I.W. Opstelten, burgemeester van Rotterdam, tijdens het bestuurlijk symposium 'Terrorismebestrijding op lokaal niveau' op 1 maart 2006.

Curriculum Vitae mr. T.H.J. Joustra

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding

Mr. Tjibbe Herman Jan Joustra (1951) studeerde Nederlands Recht aan de Universiteit van Groningen. Na zijn afstuderen startte hij zijn loopbaan op het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid als medewerker bij de juridische afdeling. Na een aantal jaar werd hij directeur Juridische en Bedrijfsorganisatorische Zaken, tevens plaatsvervangend secretaris-generaal. In 1987 werd hij benoemd tot secretaris-generaal, een functie die hij tot eind 2001 bekleedde. Daarna werd hij voorzitter van de Raad van Bestuur van het UWV. Sinds april 2004 is hij als Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding verantwoordelijk voor de coördinatie van terrorismebestrijding in Nederland. Tjibbe Joustra is verder onder meer lid van de Raad van Toezicht van het Staatsbosbeheer, bestuurslid van het Groenfonds en commissaris bij het ROI.

NCTb

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) heeft als taak het risico van terroristische aanslagen in Nederland zoveel mogelijk te verkleinen, alsmede het op voorhand beperken van schade als gevolg van een mogelijke aanslag. De NCTb heeft de centrale regie rond terrorismebestrijding en zorgt dat de samenwerking tussen alle betrokken partijen op een structureel hoog peil komt en blijft.

In Nederland zijn ongeveer twintig instanties betrokken bij terrorismebestrijding.

De NCTb is aangesteld om de samenwerking tussen al deze instanties te verbeteren. De coördinator is verantwoordelijk voor:

- Analyse van (inlichtingen-)informatie;
- Beleidsontwikkeling;
- Regie over te nemen beveiligingsmaatregelen bij de bestrijding van terrorisme.

Met het bundelen van deze taken wordt de slagvaardigheid van de overheid vergroot.

Voor meer informatie: www.nctb.nl